

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad:	21 Ionawr 2020
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
Pwrpas:	Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Dafydd Meurig
Swyddog Cyswllt:	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Pwrpas yr adroddiad yma yw i ddiweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd rydw i'n gyfrifol amdanynt fel Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant. Bydd hyn yn cynnwys egluro'r perfformiad yn unol â'r blaenoriaethau gwella a'n mesurau, yn ogystal â chyflwyno'r datblygiadau diweddaraf o ran cynlluniau arbedion a thoriadau.
- 1.2. Byddwn yn eich atgoffa fod y materion hyn eisoes wedi derbyn sylw ac wedi eu craffu mewn cyfarfodydd Herio Perfformiad oedd hefyd yn cynnwys cynrychiolydd o Bwyllgor Craffu.
- 1.3. Mae gwaith da iawn yn digwydd yn yr Adran ac rwy'n diolch iddynt am eu gwaith. Gan na fyddai'n bosib cyfeirio at yr holl brosiectau sy'n digwydd, rwyf yn canolbwyntio'n bennaf ar y prif faterion rwy'n credu sydd angen i'r Cabinet fod yn ymwybodol ohonynt.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

2. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

2.1 Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

3. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

3.1 Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad effeithiol.

4. PERFFORMIAD YN ERBYN MESURAU A BLAENORIAETHAU GWELLA CYNLLUN Y CYNGOR 2018-23

Gwasanaeth Anabledd Dysgu

4.1 Pwrpas y **Gwasanaeth Anabledd Dysgu** yw i gyfarch anghenion llesiant corfforol, emosiynol, meddyliol a chymdeithasol unigolion ag anabledd dysgu. Y prif fesur ar gyfer y gwasanaeth yw 'A wnaethom yr hyn sy'n bwysig?' ac mae'r perfformiad hyd yma eleni yn 78%, gydag 18% o achosion hefyd yn nodi eu bod wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig yn 'rhannol', a 4% o achosion lle nad ydynt wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig.

4.2 Mae'r gwasanaeth wedi bod yn canolbwyntio ar yr achosion lle nad ydynt yn cyfarch yr anghenion llesiant er mwyn adnabod themâu, ac un thema sydd wedi'i amlygu yw'r angen i barhau i ddatblygu ystod eang o gyfleoedd dydd a gwaith. Rhwystrau eraill sy'n wynebu'r gwasanaeth yw'r diffyg llety addas, diffyg cyfleon gwaith addas a diffyg gwasanaethau iechyd arbenigol priodol.

4.3 Er mwyn mynd i'r afael â'r rhwystrau hyn, mae'r gwasanaeth wedi mynd ati i roi nifer o brosiectau mewn lle. Dau enghraifft yn unig yw'r siop newydd 'Galwch Acw' yng Nghaernarfon sy'n darparu hwb cymunedol ac sy'n cyfuno gwaith a chyfleoedd hyfforddi i oedolion ag anableddau dysgu, a datblygiad uned gofal ysbaid Tan y Marian ym Mhwlheli sydd yn anelu i agor ym mis Chwefror. Roeddwn i hefyd yn falch o glywed am y gwaith mae'r adran wedi ei wneud i ddatblygu cynlluniau parod i'w cadw ar y silff er mwyn elwa ar unrhyw gyfleon byr rybudd. Mae gwaith o'r fath i ddenu arian allanol eisoes wedi arwain at fwy na £800k o grantiau cyfalaf.

4.4 Mae'r broses o **ail-strwythuro'r gwasanaethau darparu anableddau dysgu** wedi ei gwblhau, ac edrychaf ymlaen i glywed sut y bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ar y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

Gwasanaeth Iechyd Meddwl a Diogelu

4.5 Pwrpas y **Gwasanaeth Iechyd Meddwl** yw i gynnig cefnogaeth i unigolion sy'n profi anawsterau iechyd meddwl, rhoi cymorth i unigolion dros ddeunaw i fyw bywyd llawn ac i gefnogi adfywiad. Fel rhan o'r flaenoriaeth **Gwydnwch Cymunedol**, mae'r gwaith i weithredu'r Strategaeth Iechyd Meddwl y parhau, ac mae lot o waith wedi digwydd dros y flwyddyn ddiwethaf i sefydlu a datblygu hybiau cymunedol 'Mi Fedraf' (ICAN). Nododd y gwasanaeth bryder fod y canolfannau'n ddibynnol ar wirfoddolwyr a bod felly risgiau i gynaliadwyedd y ddarpariaeth. Mae hyn yn amlwg yn fater o bryder ac felly byddaf yn eich diweddarau'n briodol wrth i mi gael trafodaethau pellach gyda'r adran.

4.6 Mae'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl hefyd yn darparu cefnogaeth i ofalwyr, ond mae angen datblygu dull o dystiolaethu'r gwaith yma. Rydw i wedi cael sicrwydd gan y

CABINET CYNGOR GWYNEDD

gwasanaeth bod trafodaethau'n mynd yn eu blaen er mwyn cryfhau ar hyn dros y flwyddyn nesaf. Byddaf eto'n cadw golwg ar y sefyllfa.

- 4.7 Pwrpas y **Gwasanaeth Diogelu** yw diogelu unigolion sydd ag anghenion cefnogaeth ac sydd mewn perygl neu'n dioddef camdriniaeth. Rhwng Ebrill a Hydref 2020, derbyniwyd 264 o ymholiadau diogelu, a llwyddwyd i ddelio a bob un ond 5 ohonynt o fewn yr amserlen statudol o 7 diwrnod. Tra bod hyn yn adlewyrchu'n gadarnhaol ar berfformiad y gwasanaeth, nid yw'n glir i mi beth yw gwerth y mesurydd yn ei ffurf bresennol i'r dinesydd, felly rwyf wedi gofyn i'r adran ystyried yr angen i ddatblygu mesurydd sy'n dweud mwy wrthym am y gwasanaeth rydyn ni'n ei ddarparu.
- 4.8 O'r 264 achos, roedd 158 ohonyn nhw yn achosion diogelu gyda 12 achos heb eu rheoli. Mae hyn yn golygu nad ydym yn gwbl ymwybodol beth oedd canlyniad yr ymholiad neu nad ydi'r canlyniad wedi ei gofnodi. Nododd y gwasanaeth eu bod yn hyderus fod gwaith priodol i ddiogelu unigolion yn digwydd ond nad yw bob amser yn cael ei ddogfennu fel y dylai. Mae hyn yn destun pryder, ond eglurodd y gwasanaeth bod y cyfnod monitro dan sylw yn cydfynd â chyfnod lle na lwyddwyd i benodi swyddog gweinyddol. Byddent yn gweithio ar gywiro'r sefyllfa wrth symud ymlaen ar ôl penodi. Byddaf yn cadw golwg ar hyn.

Gwasanaeth Oedolion (Anabledd Corfforol a Synhwyrdd a Phobl Hŷn)

- 4.9 Pwrpas y **Gwasanaeth Oedolion** yw i helpu unigolion i gyflawni'r hyn sy'n bwysig iddyn nhw, a dau prif fesur sydd gan y gwasanaeth, sef **'ydyn ni wedi adnabod beth sy'n bwysig?'** ac **'a ydyn ni wedi cyflawni beth sy'n bwysig?'**. Roeddent wedi adnabod eu bod wedi cyflawni beth sy'n bwysig 70% o'r amser, ond ni wnaethant adrodd ar eu perfformiad yn erbyn y mesur cyntaf. Gan fod y ddau fesur yma'n ddibynnol ar ei gilydd, rwyf wedi gofyn i'r adran ystyried i ba raddau y mae nhw wedi adnabod yr hyn sy'n bwysig i ddechrau, cyn ceisio ei gyflawni. Nododd y gwasanaeth mai rhai o'u rhwystrau mwyaf yw diffyg adnoddau gofal cartref, elfennau'n ymwneud â gofal iechyd parhaus a materion cymunedol megis cludiant, trafnidiaeth, unigrwydd a chyfleon cymdeithasol. Rwyf wedi gofyn i'r adran roi sylw i'r rhwystrau a'r hyn sydd angen digwydd er mwyn eu cyfarch.
- 4.10 Mae **Cyfradd oediad mewn gofal am resymau gofal cymdeithasol (mesul 1000 o'r boblogaeth 75 oed a drosodd)** yn fesur statudol Llywodraeth Cymru sy'n monitro faint o bobl sy'n methu gadael yr ysbyty'n amserol. Y cyfartaledd yng Ngwynedd dros 7 mis cyntaf 2019/20 yw 2.38, sydd fymryn yn is na chyfartaledd Cymru dros yr un cyfnod, sef 2.39. Yn 2018/19 roedd y gyfradd yn 5.23 yng Ngwynedd o'i gymharu â 4.20 yng Nghymru. Er fod y mesurydd yn dangos gwelliant yng Ngwynedd o'i gymharu â'r llynedd, nid wyf wedi fy argyhoeddi mai dyma'r mesurydd gorau ar gyfer dangos pa wahaniaeth mae gwaith y gwasanaeth yn ei gael ar ddinasyddion y sir, felly rwyf wedi gofyn iddynt ystyried a oes gwell ffordd o dystiolaethu profiadau'r trigolion yma.
- 4.11 Mewn perthynas â'r **Cynllun Gofal Cartref**, bu ambell rwystr wrth geisio cyflwyno'r achos i'r Bwrdd Iechyd ac o ganlyniad mae oediad o ran cyflawni rhaglen arbedion yr adran. Mae'r gwasanaeth hefyd yn bryderus fod darparwyr yn tynnu'n ôl o ddarparu gofal mewn sawl ardal sydd yn cynyddu risg i unigolion bregus fod heb ofal yn y gymuned ac yn cynyddu rhestrau aros. Mae'r gwasanaeth yn rhwystredig am y sefyllfa ac yn cydnabod fod rhaid blaenoriaethu gwireddu'r model newydd. Byddaf yn adrodd ar y mater hwn eto yn fy adroddiad nesaf.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

- 4.12 Fel rhan o'r flaenoriaeth **Gwydnwch Cymunedol**, mae pethau wedi symud yn eu blaen ac mae'r pum tîm adnodd cymunedol wedi cytuno ar flaenoriaethau'r rhaglen waith hyd at Ebrill 2021. Mae'r timau wedi cydweithio i lenwi bylchau o safbwynt gwasanaethau cymunedol yn eu hardaloedd e.e. Cynllun Trafnidiaeth Cymunedol Dyffryn Nantlle, gwasanaeth Pryd ar Glud Blaenau Ffestiniog ac ymdrechion i wneud Pwllheli yn dref dementia gyfeillgar. Maent hefyd wedi cydweithio ag Antur Waunfawr ar gyfleoedd i gynnwys pobl hŷn ynysig yr ardal yn eu gweithgareddau.
- 4.13 Mewn perthynas â'r **Gweithlu a Recriwtio o fewn y maes gofal**, yr her fwyaf yw i gryfhau cefnogaeth Therapi Galwedigaethol o fewn y Timau Adnoddau Cymunedol – ond mae hyn yn hanfodol os am wireddu'r hyn sy'n bwysig i unigolion. Rydw i a'r adran yn pryderu eu bod wedi profi anawsterau wrth recriwtio i'r maes yma, ond rwy'n croesawu'r ffaith fod trafodaethau wedi eu cychwyn rhwng yr adran a Phrifysgol Bangor mewn perthynas â chreu llwybr ôl-radd a byddaf yn eich diweddarau ar y trafodaethau hyn maes o law. Mae'r gwasanaeth wedi penodi hyfforddai fydd yn dechrau ar y cwrs gradd Therapi Galwedigaethol fis Ionawr 2020.
- 4.14 Mae'n bryderus adrodd fod ansicrwydd yng nghynaliadwyedd y farchnad preswyl a nyrso annibynnol, gyda'r ffaith fod nifer o wahanol fath o ffioedd yn cael eu codi, yn aml o dan label 'top-ups', yn achosi dryswch ac anawsterau cynyddol. Nododd yr adran fod y mater yn cael sylw ar lefel rhanbarthol a lleol, yn ogystal ag yn fewnol yn y cyngor, er mwyn sefydlu dealltwriaeth o'r ffioedd a'u mapio. Fodd bynnag, mae'n annhebygol y bydd newid yn y ffordd yr ydym ni'n comisiynu gwasanaethau erbyn y flwyddyn ariannol nesaf ac felly ar hyn o bryd mae'n cynyddu'r pwysau ariannol ar yr adran.
- 4.15 Mae dyletswyddau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014 yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson sydd yn cyflawni swyddogaethau o dan y ddeddf i geisio hyrwyddo llesiant pobl sydd angen gofal a chymorth. Mae hyn yn golygu cefnogi unigolion na fyddai'n dod o dan ganllaw mynediad i wasanaeth traddodiadol gwasanaethau Anabledd Corfforol, Pobl Hŷn, Anabledd Dysgu nac Iechyd Meddwl. Golyga hyn gynnydd yn y galw ar y gwasanaeth a rhwystrau wrth geisio cytuno ar y gwasanaeth mwyaf addas i gefnogi'r unigolion yma. Mae'r adran yn bwriadu cynnal gwaith manwl ar y rhwystr hwn gan edrych ar strwythurau'r gwasanaethau. Byddaf hefyd yn amlygu'r gwaith yma gyda'r Bwrdd Cefnogi Pobl cyngor-gyfan.

Gwasanaeth Darparu

- 4.16 Mae'r gwasanaeth wrthi'n sefydlu trefn newydd er mwyn cofnodi ac adrodd ar berfformiad gwasanaethau preswyl mewnol. Mae ystod a natur y mesurau yn esblygu a datblygu ac felly er nad yw'r drefn newydd yn gwbl aeddfed eto, y nod yw y bydd yr wybodaeth yn y pen draw o gymorth i roi darlun cynhwysfawr ac adnabod meysydd fydd angen sylw neu flaenoriaeth.
- 4.17 Mae **cyfradd defnydd o wlaŷ yng nghartrefi'r Cyngor fesul chwarter** yn gyson ar gyfer y chwarter yma (Hydref i Rhagfyr) ag y roedd rhwng Gorffennaf a Medi eleni, ar 82%. Mae'r ffigwr yn is na'r gyfradd ddisgwyliedig o tua 90% oherwydd bod gwelyau yn cael eu cadw yn fwiadol wag er mwyn hwyluso gwaith uwchraddio adeiladau a sefydlu unedau dementia. Mae hefyd angen cofio nad yw'r wybodaeth yn gwbl gyflawn a chyfredol ar draws y mesurau ar hyn o bryd ac felly bydd modd i mi adrodd yn fwy cywir yn fy adroddiad nesaf.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

- 4.18 Fel rhan o'r flaenoriaeth i **Ail-ddylunio gwasanaethau gofal**, mae'r gwasanaeth yn gobeithio croesawu preswylwyr i'r unedau dementia newydd yn gynnar yn y flwyddyn ariannol nesaf. Fel rhan o'r prosiect **Gwydnwch Cymunedol**, mae'r gwasanaeth wedi bod yn gweithio gyda'r cymdeithasau tai i geisio adnabod cyfleon i hyrwyddo a chynyddu annibyniaeth i'r dyfodol. Mae'r adran yn cydweithio â Grŵp Cynefin ar ddatblygiad Hwb Iechyd a Gofal Penygroes gyda'r bwriad o uwchraddio darpariaeth preswyl a chreu adnodd fydd yn cartrefu nifer o wasanaethau ac asiantaethau ar un safle. Rydw i hefyd yn falch o adrodd fod cais cynllunio Adra i ddatblygu fflatiau Gofal Ychwanegol ar safle Frondeg, Pwllheli wedi'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Cynllunio ym mis Rhagfyr – datblygiad positif iawn o ystyried y rhagdybiaeth y bydd y galw am ddarpariaeth o'r fath yn cynyddu dros yr ugain mlynedd nesaf yn yr ardal yma ac ar draws y sir gyfan.
- 4.19 Rwy'n falch o nodi'r gwaith positif sydd wedi'i wneud i hybu llesiant unigolion, gan gynnwys enghreifftiau megis trefnu i drigolyn yn un o'r cartrefi preswyl ar achlysur ei ben-blwydd yn gant oed, gael teithio unwaith eto mewn car yr oedd yn berchennog arno am 55 mlynedd a chynnal pencampwriaeth mabolgampau dementia rhwng y gwahanol gartrefi a oedd yn lwyddiant ysgubol gyda'n trigolion. Diolch i'r adran am waith fel hyn sydd wir yn gosod pobl Gwynedd yn ganolog.
- 4.20 Mae'r Gwasanaeth Darparu yn wasanaeth sy'n derbyn sylw fel rhan o flaenoriaeth y **Gweithlu a Recriwtio o fewn y maes gofal** gan fod heriau parhaus wrth geisio denu staff. Mae ymdrechion yn cael eu gwneud i hysbysebu a denu mewn ffyrdd gwahanol a chyfluoedd prentisiaethau'n cael eu hystyried yn barhaus.
- 4.21 Amlygodd y gwasanaeth yr angen i nifer o'n hadeiladau gael eu huwchraddio gan fod edrychiad rhai ohonynt wedi dyddio. Mae addurno a dodrefnu yn her barhaus ac yn elfen sydd yn gynyddol dderbyn sylw mewn archwiliadau. Bydd yr adran yn ystyried sut i ymateb i'r her gynyddol yma i'r dyfodol.

5. SEFYLLFA ARBEDION

Cynlluniau Blynnyddoedd Blaenorol

- 5.1 Mae'r adran yn rhagweld risg o fethu cyflawni gweddill yr arbedion effeithlonrwydd gwerth £64k ar y cynllun *Awtomeiddio prosesau cyllidol yr adran* a bydd yr adran yn ystyried a oes modd cyflawni'r arbediad drwy ddulliau amgen. Mae risg hefyd i gael yr arbediad *Gwella effeithlonrwydd gweithwyr maes* gwerth £113k ac mae penderfyniad wedi'i wneud i gadw staff ymlaen i wireddu arbedion ehangach y rhaglen a rhoi sail gadarn i'r gwasanaethau newydd.
- 5.2 Rhagwelir risgiau sylweddol o wireddu'r arbedion o £100k ar y cynllun *Comisiynu'n ddoeth Gwasanaeth Iechyd Meddwl* hefyd. Bwriedir adolygu'r sefyllfa dros y misoedd nesaf pan fydd yr adran yn ystyried ail-broffilio neu'n cyflwyno dulliau amgen o gyflawni unwaith y bydd y trefniadau darparu gwasanaethau rhwng y bwrdd iechyd a'r cyngor yn fwy cadarn.

Cynlluniau Arbedion 2019/20

- 5.3 Mae 4 o gynlluniau arbedion 2019/20 un ai wedi eu gwireddu, ar drac i'w gwireddu'n amserol neu'n symud yn eu blaen.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

- 5.4 Mae'r adran yn rhagweld rhai risgiau o gyflawni'r arbediad o £510k o'r cynllun **Integreiddio a thrawsnewid Gwasanaethau Pobl Hŷn**. Mae'r adran wedi rhoi adnodd ychwanegol mewn 3 ardal ac yn gobeithio penodi ymhellach trwy ddefnyddio adnodd y Bwrdd Iechyd a Chronfa Gofal Integredig i gefnogi a chryfhau'r gwaith yma.
- 5.5 Mae risgiau i gyflawni arbedion y cynllun **Ymestyn egwyddorion Cynllun Peilot Alltwn ar draws y gwasanaeth**, sydd werth £133,500 yn 2019/20 a £400,500 yn 2020/21. Mae hyn oherwydd cynnydd yn y galw am y math yma o ofal ac anawsterau recriwtio a chynnal lefelau staffio. Mae'r adran yn gweithio ar gymryd camau er mwyn newid diwylliant a dulliau gweithio sy'n greiddiol i gyflawni'r arbedion.
- 5.6 Cynllun arall sydd â risgiau o wireddu arbedion o £100k yw **Cydweithio â'r trydydd sector i sicrhau darparwyr newydd gymryd drosodd y ddarpariaeth gofal dydd** mewn rhai ardaloedd. Newid y ffordd o ddarparu sydd mewn golwg gan y cynllun hwn ac mae'r adran yn trafod ffyrdd o sicrhau gofal addas i gwrdd ag anghenion dwys unigolion sy'n mynychu'r canolfannau gyda'r bwrdd iechyd, yn ogystal ag yn parhau i drafod opsiynau gyda chymunedau lleol.
- 5.7 Mae'r adran hefyd yn rhagweld rhai risgiau o gyflawni arbedion sydd werth £25k yn 2019/20 o'r cynllun **Adolygu pecynnau gofal anabledau corff gan gwrdd ag amcanion mewn ffordd amgen**.
- 5.8 Rhagwelwyd yn ogystal y bydd elfen o lithriad ac angen ail broffilio cyflawni £101k o dan gynllun *Adolygu trefniadau gweithredu o fewn yr Adran Oedolion*.

6. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Dim i'w nodi.

7. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

7.1 Barn y Swyddogion Statudol

i. Y Swyddog Monitro:

Dim i'w nodi o safbwynt priodoldeb.

ii. Y Swyddog Cyllid Statudol:

Mae adroddiad yr Aelod Cabinet Cyllid ar sefyllfa cyllideb referniw 2019/20 fel yr oedd ar ddiwedd Tachwedd 2019 – sy'n eitem ar wahân ar raglen y cyfarfod yma – yn nodi fod y gorwariant a ragwelir ar gyllideb yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn gyfuniad o nifer o ffactorau gan gynnwys methiant i wireddu nifer o gynlluniau arbedion. Mae rhan 5 yr adroddiad perfformiad hwn yn ymhelaethu ar y risgiau sydd ynghlwm â'r cynlluniau arbedion perthnasol; rwyf yn fodlon fod rhan 5 yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o'r sefyllfa.

7.2 Barn yr Aelod Lleol:

Ddim yn fater lleol

CABINET CYNGOR GWYNEDD

7.3 Canlyniad Unrhyw Ymgynghoriad:

Dim i'w nodi.